

hétköznapi mérgeink

a Levegő Munkacsoport kiadványa

Kiadja a Levegő Munkacsoport

írta: Hajtman Ágnes, Pál János, Simon Gergely, Újhelyi Kata, Vizi Orsolya

grafikai szerkesztő: Artistokrats Kft. | felelős kiadó: Lukács András

Levegő Munkacsoport – 1075 Budapest, Károly körút 3/a, III. 2.

levelezési cím: 1465 Budapest, Pf. 1676 | telefon: (1) 411-0509, 411-0510 | fax: (1) 266-0150

e-mail: levego@levego.hu | honlapok: www.levego.hu, www.vegypireakcio.hu

A kiadvány az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium támogatásával készült.

Budapest, 2006

02 › 03	bevezető	28	szobanövények
		29	italok
04	háztartási vegyi anyagok	30	gyógyszerek
05	bútorápoló, szőnyeg- és ablaktisztító	31	beltéri levegő
06	vízkezelő, lefolyótisztító		
07	mosószer, fehérítőszer	32 › 35	REACH, az EU új vegyi anyag szabályozása
08	fertőtlenítőszer	36 › 37	Levegő Munkacsoport
09	levegőillatosítók	38 › 39	Tudatos Vásárlók Egyesülete
10	samponok	40	kapcsolatok – linkek
11	tusfürdők, testápolók, krémek	41	ajánlott irodalom
12	fogkrémek		
13	dezodorok, parfümök		
14	körömlakk, szempillafesték		
15	hajfesték, hajlakk, egyéb hajápolók		
16	szövetek		
17	műanyagok, PVC		
18	laminált bútorok		
19	festékek, pácok, lakkok, ragasztók		
20	rovarirtó és -riasztószer		
21	játékok		
22	ruházat		
23	műszaki cikkek		
24 › 25	gépkocsik		
26 › 27	élelmiszerek		

Egy 2003-as felmérés szerint az európai lakosság 93 százaléka úgy véli, a vegyi anyagok hatással vannak az egészségünkre. Így igaz: a vegyszerek hatnak, ráadásul többségükről azt sem tudjuk pontosan, hogy hogyan.

Az Európai Bizottság által felállított Európai Kémiai Bizottság 1998-ban kijelentette, hogy az EU-ban használatban lévő, több, mint száz-ezer féle, tömeges mennyiségben használt kémiai anyag 80 százalékát sosem vizsgálták abból a szempontból, hogy rákkeltő hatásúak-e, hogy okoznak-e meddőséget, vagy károsítják-e a magzatot. A vegyszerek 85 százalékáról nem tudjuk, hogy felhalmozódnak-e a természetben vagy a táplálkozási láncban, és 70 százalékukról nem ismert, hogy mi-

ként bomlanak le a környezetben. Szervezetünk nap mint nap tízezernyi ilyen vegyülettel érintkezik, hisz nem csak a hagyományos háztartási kemikáliák, de a kozmetikumok, a gyógyszerek, a műanyagok, a különböző adalékanyagok nagy része is a szintetikus vegyipar terméke. Vegyi anyagok vannak az élelmiszereinkben, a műszaki cikkeinkben; vegyszerekkel kezelik az ivóvizet és „természetesen” a mezőgazdasági terményeket.

Becslések szerint a szennyező anyagok 10 százaléka a levegővel, 20 százaléka a vízzel és a maradék 70 százalék az évente elfogyasztott több, mint fél tonna élelmiszerral jut a szervezetünkbe. Csak az E-számmal jelölt adalékanyagokból évente több kilogrammot

fogyasztunk. Az Európai Nők a Közös Jövőért szervezet felmérése szerint egy átlagos európai emberben körülbelül 300 féle mesterséges vegyi anyag található. A vérből kimutathatóak például égésgátló anyagok, növényvédő szerek és műanyaglágyító szerek is.

A vegyi anyagok bekerülnek a Föld ökorendszerébe, ezért manapság kevés olyan élőlény van a Földön, amely ne lenne kitéve a vegyszerek hatásainak. Gondolnánk, hogy évente több száz otthon tartott madarat ölnek meg a telefonedényekből kikerülő részecskék? Meglepő módon még a sarkvidéki állatok testében is rendkívül sok káros anyag halmozódott fel. Egyes újabban kifejlesztett vegyi anyagok, melyek veszélyesebbek lehetnek az immunrendszerre

és gátolhatják az idegrendszer fejlődését, kezdenek beépülni a sarki táplálékláncba is.

Bár a vegyi anyagok egészségügyi hatásairól kevés információ áll rendelkezésünkre, azért ismerünk pár adatot. Az ETUC, az Európai Szakszervezeti Szövetség felmérése szerint (tutb. etuc.org) az összes munkahelyi megbetegedés 18-30 százalékáért a vegyi anyagok a felelősek. Az immunrendszerünk képtelen mit kezdeni a korábban sosem létezett vegyületek tízezreivel, ráadásul számtalan, korábban ártalmatlannak hitt anyagról derült ki, hogy hosszú távon egészségkárosító hatása van. Jól tesszük tehát, ha a mindennapok során odafigyelünk a körülöttünk lévő mesterséges vegyi anyagokra, és igyekszünk elkerülni a velük való érintkezést.

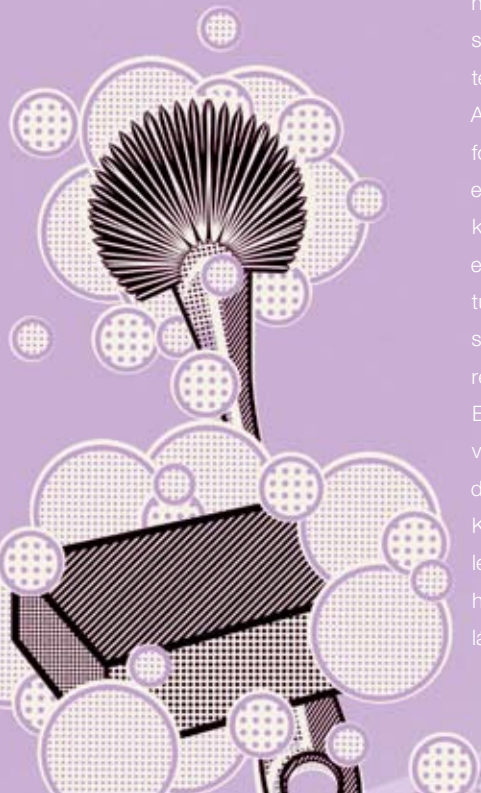
A különféle tisztítószeres közös jellemzője, hogy irritálják a bőrt, a szemet, és veszélyesek az egészségre. E termékekhez olykor illatosító anyagokat adagolnak, amelyek szintén egészségügyi kockázatot jelentenek.

Amikor tisztítószert vagy festéket, lakkot választunk, részesítsük előnyben a víz alapúakat az oldószer alapúakkal szemben, illetve szerves anyagok használata esetén növényi eredetűt vegyünk kőolajszármazék helyett. Ez utóbbiak az ipari tisztítás ellenére tartalmaznak szennyező anyagokat, és általában jóval lassabban bomlanak le, mint a növényi származékok. Az ásványi savak helyett, mint amilyen a sósav, használjunk természetes savakat: ecetet, citromot.

A súrolóporok klórozott hatóanyagokat és foszfátokat, sőt egyes edénytisztító szerek erős savakat illetve lúgokat (nátrium- illetve kálium-hidroxid) is tartalmaznak a kórokozók elpusztítása érdekében. Ezek a szerek azon túl, hogy szennyezik a környezetet, az egészségünknek se használnak. Az egyes ilyen szerekben található benzol például rákkeltő.

Edénytisztításra tökéletesen alkalmas az ecet vagy a citrom, súrolásra konyhasót, mosószódát vagy szódadikarbónát ajánlunk.

Kipróbálhatjuk a mikroszálás tisztítókendőket (a legtöbb drogériában már kaphatóak), amelyekhez sokkal kisebb mennyiségben, vagy egyáltalán nem szükséges tisztítószereket használni.

Különböző mértékben irritálják a bőrt és a szemet.

Az üvegtisztítók gyakori összetevője például a glikol-alkil éter, amely irritálja szemünket, torkunkat és orrunkat, rendszeres használata pedig károsíthatja a májat és a vesét, sőt tartós belélegzése halált is okozhat. Az ablaktisztító szerek használata során felszabaduló gőzök tűzveszélyesek, ezért feltétlenül mellőzzük a dohányzást! Némelyikben megtalálható a valószínűleg rákkeltő dioxán (diethylene dioxide), sőt az erős méregként ismert metil-alkohol (methanol) is.

A fémtisztító szerek gyakran tartalmaznak ammóniumot, így a használatuk során kellemetlen, mérgező és légzési nehézségeket kiváltó gázok is felszabadulhatnak.

Az ablak tisztítására a bolti szerek helyett jól használható az ecetes víz.

A bútorok ápolására kiválóan megfelel a méhviasz, de egyes természetes olajok (olíva, len) is jól használhatóak erre a célra. A szőnyeg konyhasóval átkéelve visszanyeri eredeti színét, a foltokat gyakran egy sampónos atmoszával is ki lehet tisztítani. A krómozott felületeket almaecettel, esetleg tömény alkohollal lehet megszépíteni.

bútorápoló, szőnyeg- és ablaktisztító ORQ

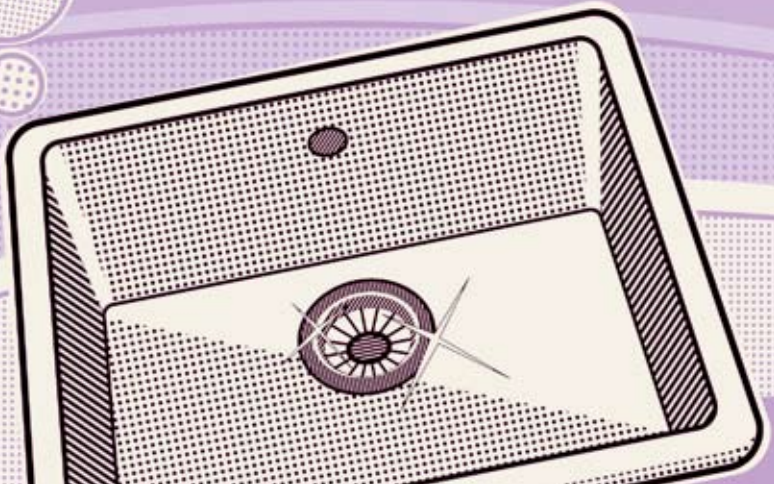

vízköoldó, lefolyótisztító

A vízköoldó szerek erős savak, míg a lefolyótisztítók általában erős lúgok. Mindkettő maró hatású, a bőrre kerülve égési sérüléseket okozhat. Károsítják a környezetet, felborítják a mikrobiológiai egyensúlyt. Vigyázat! Ha vízköoldó nátrium-hipoklorit tartalmú szerrel keveredik, mérgező klórgáz képződik!

A vízkö oldására használjunk ecetet, kerüljük a klórtartalmú tisztítószereket! Előzzük meg az ételmaradékok és a hajszálak lefolyóba kerülését! Dugulás esetén először fizikailag tisztítsuk ki a lefolyót, és használjunk WC pumpát! Az ecettel kevert szódabikarbóna feloldja a dugulást.

Vízlágyítók helyett a mosógép vízkötelenítéséhez használjunk ecetet! Évente egyszer öntsünk a gépbe 2 liter 20 százalékos ecetet, és indítsunk el egy 60°C-os programot. Az első öblítés előtt állítsuk le a gépet, és hagyjuk benne állni az ecetes vizet egy napig, másnap melegítsük fel újra és fejezzük be a programot!

A mosószerek egyes alkotói bőrirritáló hatásúak vagy mérgezőek lehetnek (pl. fehérítő adalékok), illetve az élővizeket is károsíthatják (pl. felületaktív anyagok). Az öblítők gyakran allergiát kiváltó illatanyagokat tartalmaznak. A mosószerekből a környezetbe, a természetes vizekbe kerülő foszfor felborítja a biológiai egyensúlyt. A legelterjedtebb fehérítő hatóanyag a nátrium-hipoklorit, amely szerves anyagokkal reagálva számos egészségügyi problémát okozó, klórozott szerves anyagot eredményez.

Vásárláskor részesítsük előnyben a foszfátmentes mosóport! A mosószóda vagy a reszelt mosószappan automata mosógépben is használható. Kerüljük az illatosító, selymesebb érzést adó, száradást könnyítő adalékanyagokat! Kísérletezzük ki, hogy mekkora a legkisebb elegendő mosóporadag! (A mosóporok csomagolásán a gyártók előszeretettel ajánlanak a szükségesnél nagyobb adagolást.) A fehér ruhákhoz citromlevet, a színesekhez ecetet öntsünk a szín megtartása érdekében.

A nátrium-hipoklorit tartalmú szerek helyett sokkal kevesebb káros következménnyel jár az azonos hatásfokú hidrogén-peroxid használata, de a leginkább környezetbarát megoldás, ha a fehér ruhákat a napon szárítjuk. Ne használjunk öblítőszeret! Felesleges és allergén.

Mosószóda és egyéb hasznos anyagok beszerezhetők az Ökoszolgáltatól (www.oko-szolgalat.hu).

mosószerek, fehérítőszerek

or

A fertőtlenítő szerek általában nátrium-hipokloritot tartalmaznak. Még egyszer felhívjuk a figyelmet, hogy ha a hypo savval, például vízkőoldóval érintkezik, mérgező klórgáz fejlődik! A klórgáz kis mennyiségben irritálja a szemet, nagyobb mennyiségben a tüdő károsodását is okozhatja.

A különféle szerekben elterjedt antibakteriális triklozán (triclosan) felhalmozódik az ember szervezetében, és lehetséges rákkeltő. A fertőtlenítőként használt fenol (phenol) és krizol (cresol) bizonyítottan rákkeltő, és már kis mennyiségben is hasmenést, hányingert okoz, rendszeres használata pedig károsítja a májat és a vesét.

Fertőtlenítő szerek alkalmazására – a reklámokkal ellentétben – csak ritkán lehet szükség. A gyermekkori steril környezet fokozza az allergia kialakulásának esélyét.

Kerüljük a fertőtlenítő szerek gyakori és rendszeres használatát! Ha mégis szükség van rájuk, akkor tartsuk be a csomagoláson lévő használati útmutatót!

Ne feledjük: a forró víz szinte minden kórokozót elpusztít! A konyhasó és az ecet keveréke nagyszerűen tisztít és fertőtlenít.

A mesterséges illatosítók minden típusa (spray, illatgyertya, elektromos párologtató, illatosító gél) jelentős mennyiségben bocsát ki egészségre ártalmas illékony szerves vegyületeket. Megtalálható bennük a formaldehid – amely fejfájást, rosszullétet okozhat –, a feltételezhetően hormonális hatású dietil-ftalát és különféle allergiát kiváltó anyagok is. A füstölők rákkeltő benzolt juttatnak a levegőbe.

Szellőztessünk! A levegő minőségét a szobanövények is javítják. Illatosításra használhatunk szárított növényeket, például levendulát, citromhéjat vagy mentát. Néhány csepp illóolajjal is elérhetjük a kívánt hatást.

Levegőillatosítók

A natriumlaurylsulfat agresszív anyag, a bőrt, a haját erősen szárítja. A DMDM, a sampónok gyakori alkotója allergiát okoz, gyakran formaldehid-szennyeződést tartalmaz, amely fejfájást, súlyosabb esetben depressziót, asztmát okozhat, és gyengíti az immunrendszert. A természetesnek kikiáltott termékek gyakori összetevője a cocamidopropyl betaine. Ez a vegyi anyag allergiát okozhat, gyakran egészségkárosító nitrozaminokkal szennyezett. A triethanolamine-nal kapcsolatban felmerült, hogy allergén és tüdőkárosító, illetve rákkeltő is lehet.

Kerüljük a gyakori hajmosást! Használjunk természetes alapanyagokból készült, esetleg bio sampónokat, melyek között találhatunk olyanokat, amelyek kókuszszőr-szappannal és hamuzsírral (kalciumkarbonát) készültek.

A kozmetikai és egészségügyi termékek gyakran tartalmaznak baktériumölő anyagokat, ilyen például a triklozán. Ez az anyag bőrirritáló hatású, befolyásolja az immunrendszert, a baktériumok elpusztításával gyakran a gombák elszaporodását segíti elő. A tusfürdők savas kémhatásuk miatt sem egészségesek.

A hagyományos kozmetikai készítményeknél általában kifogásolható, hogy a jó minőségű növényi zsírokat olcsó ásványolaj-származékkal helyettesítik, amelyek elzárják a pórusokat és függővé teszik a bőrt. A különféle allergiát kiváltó illatanyagok jelenléte szintén bőrkárosító hatású.

A legbiztosabban, akkor kerüljük el a bőrt és a szervezetet károsító anyagokat, ha figyelemmel kísérjük a fogyasztóvédelmi magazinnak teszteredményeit, vagy ellenőrzött (BDIH, ECOCERT, BIOCONTROLL) natúrkozmetikumokat használunk.

tusfürdők, testápolók, krémek

A fogkrémek nagy része Na-fluoridot tartalmaz. Ez a vegyi anyag nagy mennyiségben irritáló hatású, elképzelhető, hogy mérgező, károsítja az ideg- és az emésztőrendszert.

Keressünk alacsony Na-fluorid tartalmú, triklózánmentes fogkrémeket! Sok országban elterjedt a fogselyem használata.

A kozmetikumok, így a dezodorok tartósítására is gyakran a parabéneket használják. Ezek a vegyi anyagok behatolnak a bőrbe, hormonális hatásúak és lehetséges rákkeltők. A boltban vásárolt szerek mindenképpen tartalmaznak tartósítószert.

A többi kozmetikai cikkel ellentétben a felhasznált illatanyagokat nem kell részletesen felsorolni a parfümök csomagolásán, azokat egységesen a „parfume” szóval jelölik. Az illatanyagok előállításához felhasznált több ezer vegyi anyagnak csak egy kisebb részét vizsgálták meg, ezek közül néhány légzési nehézséget, allergiás reakciót válthat ki. Az átlagos parfüm 50–100 illatanyagot tartalmaz.

Vásároljunk parabénmentes dezodorokat, kerüljük a parfümök használatát! Az illóolajokat az ókor óta használják illatosításra. Nagyon kis mennyiségre van szükség belőle.

Kevés ember van, aki ne ismerné a különféle lakkok és lakklemosók jellegzetes szagát. Ezek illékony összetevői károsak az egészségre. Például a toluol a körömlakkokban használt összetevő. Bőrirritáló hatású, károsítja a májat, a bőrt, a veséket, az ideg, a légző és a keringési rendszert, nagyobb mennyiségben vetélést okozhat.

Egyes gyártók rákkeltő formaldehid-származékkal konzerválják a szempillafestéket, azonkívül a spirálokban gyakran az allergiát kiváltó nikkellel és krómmal is találkozni lehet.

Mielőtt használjuk ezeket az anyagokat, gondolkodjunk a kockázatán!

A szemek egészsége érdekében gondoljuk meg a szempillaspirál használatát. A szemorvosok véleménye szerint a vízálló festék a kevésbé rossz megoldásnak számít.

A hajfestékek alkotóelemei színek szerint eltérnek. A világos hajfestékek gyakran hidrogén peroxidot tartalmaznak. Ez az anyag maró hatású, belélegezve fejfájást, hányingert okozhat, de az idegrendszert is károsíthatja. Sötét hajfestékekben p-feniléndiamin található, ez a vegyi anyag feltételezhetően mutagén, azaz károsítja az emberi örökítőanyagot, a DNS-t, lehetséges rákkeltő, allergén és irritáló hatású. A vesét, az immun, ideg- és légzőrendszert is károsíthatja. A hajrögzítők filmképző anyaga könnyen a tüdőbe juthat, s károsíthatja annak működését.

Az ősztincsek elfedésére hajfesték helyett használjunk inkább természetes alapú hajszínezőt (pl. Henna, diófőzet, kamilla). A hígított citromos víztől fényes jól fésülhető lesz a hajunk.

A lakásokban található sokféle szövet – amellett, hogy életteret ad a poratkáknak, növelve az allergia kialakulásának esélyét – vegyi anyagokkal is szennyezett lehet. A legtöbb szövet gyapotból készül, márpedig ez az egyik legerősebben permetezett szántóföldi növény, így akár a késztermékben is megtalálhatóak a növényvédőszer-maradványok. A bútorszövetet általában hormonhatású égésgátló szerekkel kezelik. A padlószőnyeget egészségre káros illékony anyagokat tartalmazó ragasztókkal rögzítik.

Ne halmozzunk föl a lakásunkban túl sok drapériát, a padlószőnyeg helyett használjunk parkettát! A megvásárolt szöveteket mossuk vagy tisztítsuk ki, mielőtt használnánk!

A műanyagok gyártása során gyakran alkalmaznak különféle egészségkárosító, hormonális hatású adalékanyagokat (pl. ftalátok). A PVC-ből készült tárgyakból (például: padlóburkoló) melegben különféle klórozott vegyületek távoznak. A PVC padló alkalmazása a gyerekszobában kimutathatóan növeli a felső légúti hurutos megbetegedések esélyét. A műanyagok égetése során erősen mérgező dioxinok keletkeznek.

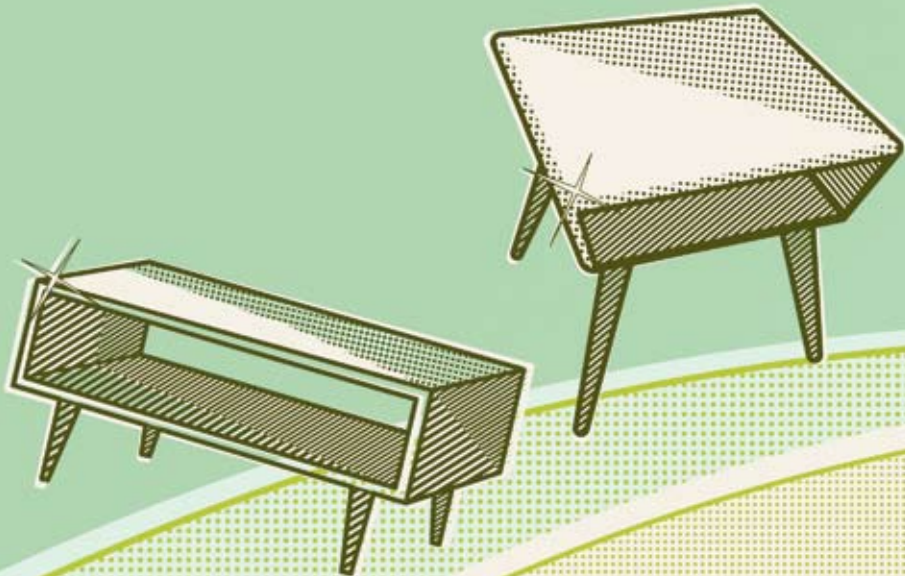
Kerüljük a műanyag tárgyak használatát! A padló burkolására jobb a parketta és a járólap. A műanyagok égetése tilos! Ha valahol ilyet tapasztalunk, értesítsük a tűzoltókat és az illetékes jegyzőt!

műanyagok, PVC

A farostlemezről készült bútorok rákkeltő formaldehidet bocsátanak ki, mivel a falemezeket műgyantával préselik össze. A formaldehid irritálja a szemet, a tüdőt. Torok és fejfájást, szédülést és orrvérzést okozhat.

Ha farostlemezből készült bútort vásárolunk, használatba vétele előtt alaposan szellőztessük ki, mivel néhány hét után az oldószer nagyobb része távozik.

A lakásban a falak és kisebb tárgyak festése teljesen ártalmatlan műveletnek tűnik, mégis számos kockázatot rejt mind az egészségre, mind a környezetünkre nézve. A festékek, páncok, lakkok, ragasztók nagy arányban tartalmaznak illékony szerves vegyszereket (VOC) és szerves oldószereket. Hasonló vegyületeket bocsátanak ki a gépjárművek is, tehát ezek az anyagok a lakások levegőjét is erősen szennyezik.

Érdemes megfontolni, hogy közvetlenül a gyerek születése előtt a lakás kifestésével, felújításával jó szándékunk ellenére nem ártunk-e a gyerekeknek.

Használjunk lehetőleg víz bázisú festékeket és ragasztókat, illetve ha ilyen nem állna rendelkezésre, akkor keressünk kevés szerves oldószert tartalmazó terméket!

A régi festéket ne oldószerszel, hanem dörzspapírral távolítsuk el!

Ha festünk, vigyázzunk, hogy minél kevesebb festék, oldószert csepegjen le, párologjon el!

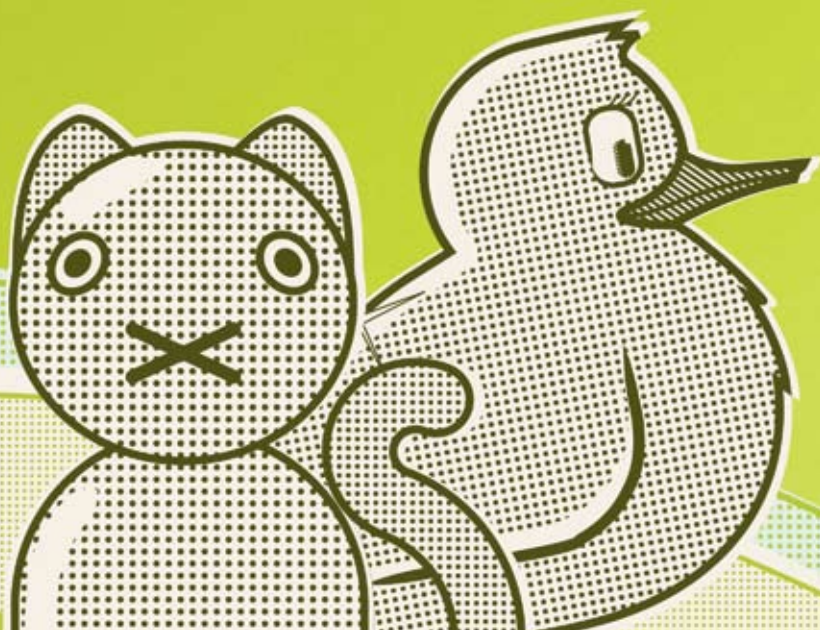
A háztartási rovarirtó szerek funkciójuknál fogva mérgek. Az árusított rovarirtókban megtalálható a növényvédőszerként már betiltott permethrin, a hormonkárosító d-fenotrin, a lehetséges rákkeltő allethrin, illetve esbiothrin, továbbá az USA-ban a lakásokban betiltott chlorpyrifos és dichlorvos. Ez utóbbi szerekre a magyar hatóság munkaegészségügyi várakozási időt ír elő a növényvédelemben, azaz meghatározott ideig sem ember, sem állat nem mehet be a kezelt területre.

A repülő rovarok ellen a legjobb védekezés a szúnyogháló használata. A hangyák, csótányok elszaporodását a konyha és a szemetes tisztántartásával, és a falakon, a csövek mellett lévő apró rések betapasztásával lehet megakadályozni.

A játékok vegyi anyag tartalma komolyan károsíthatja gyermekeink egészségét. A műanyagból készült játékokban az utóbbi időben tiltottak be több, feltehetően hormonális hatású adalékanyagot (ftalátvegyületek). Ezek azonban még kaphatóak a boltokban, ebből a szempontból kiemelt kockázatot jelentenek az olcsó piaci játékok. A játékok illatosítására használt anyagok szükségtelenül terhelik a szervezetet, ezek egy része allergiát okozhat.

Részesítsük előnyben a természetes anyagokból, például fából készült játékokat! Kerüljük a festékanyagokat, a lakkot és az egyéb kemikáliákkal kezelt felületeket! Soha ne vegyünk PVC-ből készült játékot! Kerüljük a piaci, bizonytalan származású játékokat! Vásárlás előtt olvassuk el a címkén található információkat! A 3 éves kor alatt nem ajánlott játékok nem csak unalmasak, hanem kockázatosak is lehetnek a kisebbeknek!

A ruhákat a gyártás végén égésgátló (polibrómozott-bifenil-éter, PBDE) anyagokkal kezelik, ezek a vegyületek – a DDT-hez hasonlóan – az élőlények szervezetébe jutva csak nagyon lassan ürülnek ki, és feltételezhetően károsítják az ideg- és a szaporodási rendszert. A szédzsekik anyaga jelentős mennyiségű egészségre veszélyes fluorozott vegyületet (PFOS) tartalmaz. Ezek az anyagok amellett, hogy nehezen bomlanak le, felhalmozódnak az élő szervezetben, megzavarják az emlősök hormonháztartását és hatással vannak a termékenységre is. A ruhák díszítésére használt matricák hormonhatású ftalátot tartalmaznak.

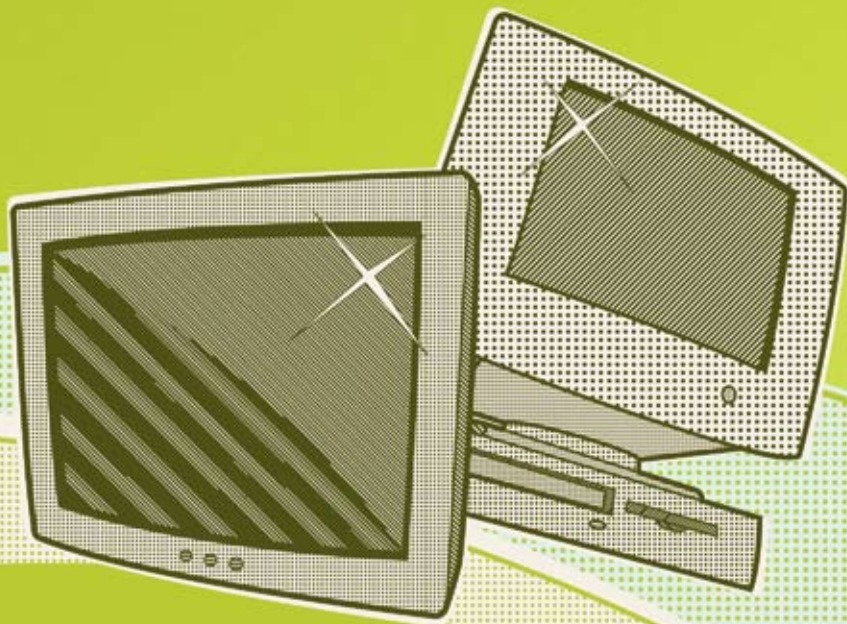
Az újonnan vásárolt ruhákat az első használat előtt is mossuk ki, így a kezelésükre használt anyagok egy részétől megszabadulhatunk. Részesítsük előnyben a természetes alapanyagú (pl. pamut és gyapjú) ruhákat!

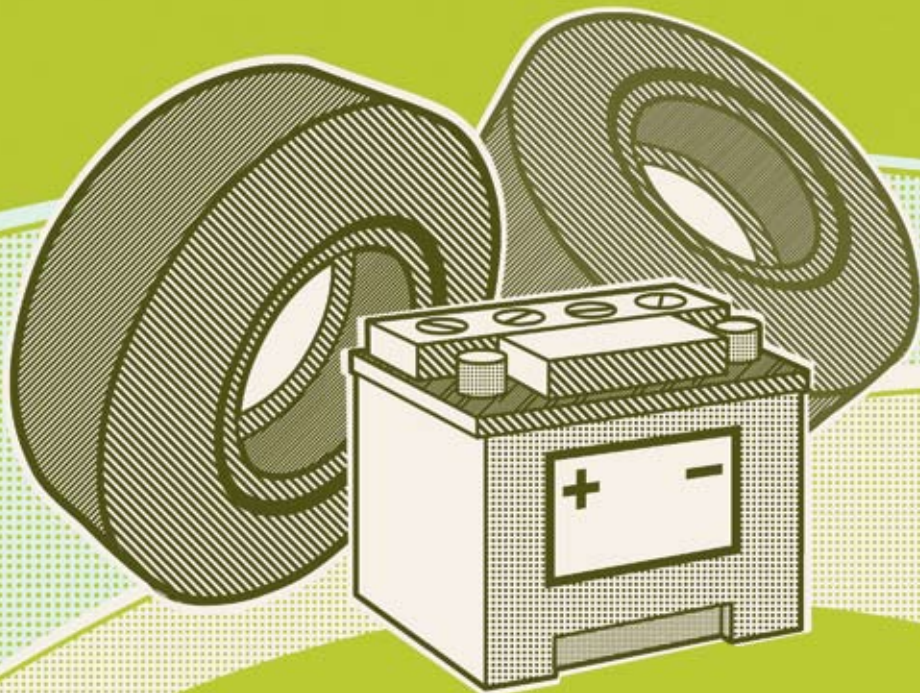
A műszaki cikkekben, a tévékészülékekben, számítógépekben hihetetlenül sokféle vegyi anyag található. A műanyag borítás rendszeresen tartalmaz – akár nagy mennyiségben is – szaporodási problémákat okozó, lehetséges rákkeltő, brómozott égésgátló anyagokat. A kábelek gyakran PVC-ből készülnek, melyek hormonális hatású adalékanyagokat, fitalát lágyítószereket tartalmaznak, a műszaki cikkek belsejében pedig többfajta egészségre veszélyes nehézfém található.

A modern műszaki cikkekben gyakran jelölik a káros hatású összetevőket, ezekre figyeljünk oda és tartsuk be az előírásokat! Használjunk PVC mentes kábelt, a gépeket ne tegyük ki nagy forróságnak! A műszaki cikkek hulladékait ne a szemetesbe, hanem az elektromos hulladékokat átvevő helyekre vigyük, hogy megelőzzük a környezetszennyezést!

A gépkocsi is a veszélyes anyagok tárháza: a fagyálló folyadék, a glikol erős mérreg; az akkumulátor maró kénsavat és mérgező ólmot tartalmaz; a motorolaj veszélyes a környezetre; a régi fék és kuplungtárcsák azbesztből készültek; a gumiabroncs meg a mai napig rákkeltő pollaromás szénhidrogéneket (PAH) tartalmaz.

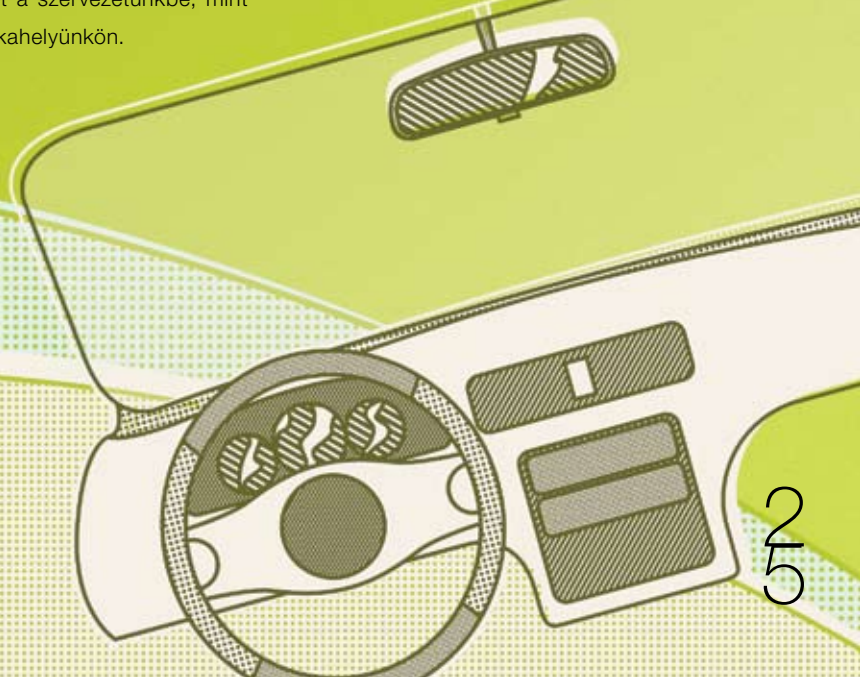
Ha nincs fagy, csak ioncserélt vizet és ne fagyállót használjunk hűtőfolyadéknak! Vigyázzunk, hogy a hűtőfolyadék és a fáradt olaj ne ömöljön ki a környezetbe, ezért azt mindig szakszerűen kell eltávolítani! A használt akkumulátort és a gumiabroncsot mindig a hivatalos átvevőhelyeken (pl. benzinkútnál, gumiszervízben) adjuk le!

Az autó utasterében igen magas a ftalátok koncentrációja. A műszerfalat is polibrómózott égésgátlókkal kezelik, amelyek lassan lekopnak, így kerülnek a levegőbe a veszélyes vegyi anyagok. Ezek a vegyületek a szervezetben felhalmozódnak és károsíthatják a magzatokat, kisgyermeket. Nyáron, a fellemegetett autóban még magasabb lehet ezeknek az anyagoknak a koncentrációja. Autóban ülve több mint ötször annyi veszélyes anyag kerülhet a szervezetünkbe, mint otthon vagy a munkahelyünkön.

Autózzunk minél kevesebbet! Közlekedjünk kerékpárral, tömegközlekedéssel! Ha nem tudjuk nélkülözni a kocsit, akkor azt gyakran szellőztessük, takarítsuk!

gépkocsik

250

Becslések szerint a káros anyagok 70 százaléka a táplálékkal jut a szervezetünkbe. Az E-számmal jelölt adalékok egy részével kapcsolatban felmerült, hogy károsítják az egészségünket. Legnagyobb kockázatot a mesterséges édesítőszer (E-950–952, 954), a tartósítók (E-210–219, 249–252) és az ízfokozók (E-621) jelentenek.

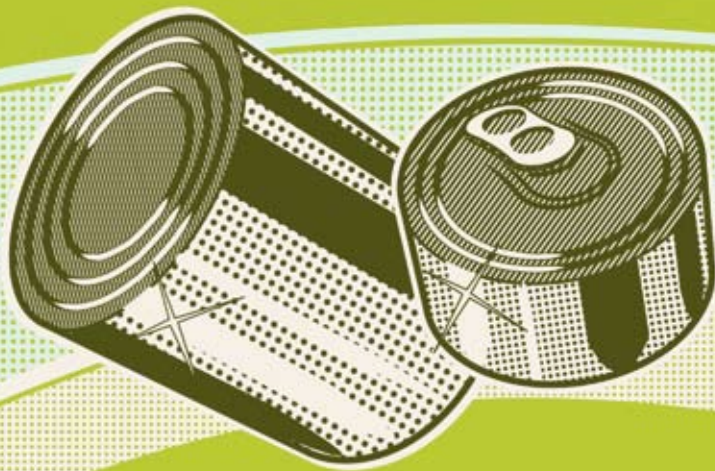
A teflonbevonatból magas hőmérsékleten olyan anyagok (PFOA) szabadulnak fel, amelyek felhalmozódnak a szervezetben, és akár rákkeltőek lehetnek. A PVC tálakból, pohárból, különösen hő hatására egészségkárosító anyagok kerülhetnek ki.

Vásárláskor részesítsük előnyben a kevésbé feldolgozott, friss élelmiszereket!

Minél kevesebb adalékanyagot, E-számos összetevőt tartalmaz egy élelmiszer, annál valószínűbb, hogy egészséges.

Igyekezzünk minél kevesebbet használni a teflonbevonatú edényeket!

Ha van rá lehetőségünk, vásároljunk bioterméket, hisz ezekben nem engedélyezett a kockázatos élelmiszeradalékok felhasználása. Kerüljük a PVC konyhai eszközök használatát, illet mikrohullámú sütőbe ne tegyük!

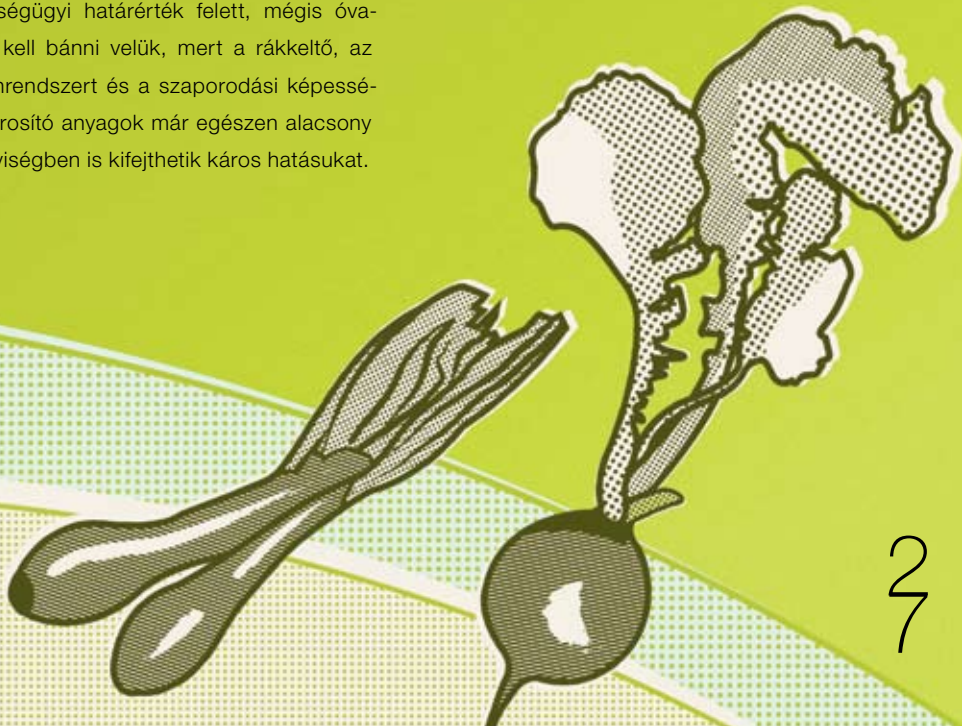

A növények termesztése során jelentős mennyiségben használnak különféle mérgeket (szebb nevükön növényvédő szereket). Ezek nagyjából elbomlanak, mire a termék a fogyasztók asztalára kerül. A hivatalos vizsgálatok szerint a zöldségek és gyümölcsök közel 40 százaléka tartalmaz ilyen anyagokat. Bár a vizsgált minták csak 1-2 százaléknál volt a mérgek mennyisége az egészségügyi határérték felett, mégis óvatosan kell bánni velük, mert a rákkeltő, az immunrendszert és a szaporodási képességet károsító anyagok már egészen alacsony mennyiségben is kifejthetik káros hatásukat.

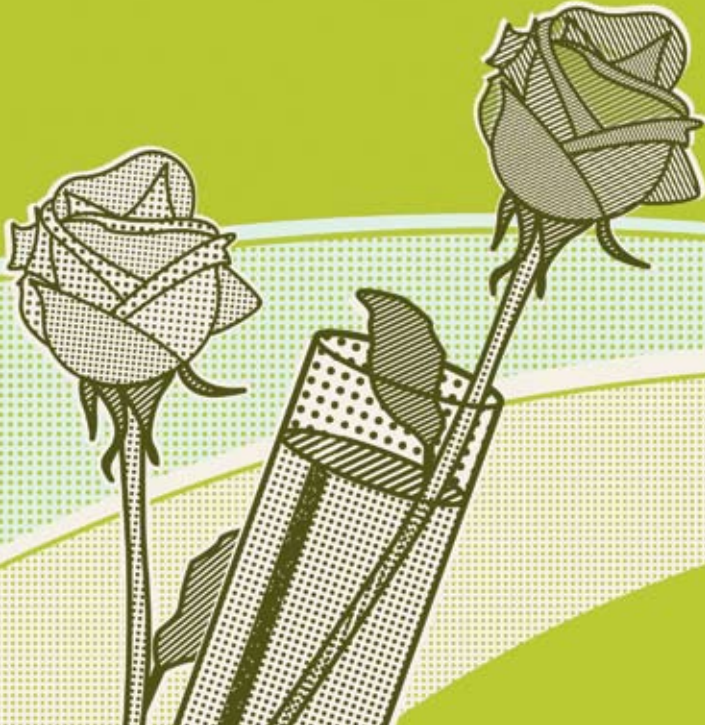
Kerüljük a legerősebben permetezett zöldségeket, ilyenek például a kora tavaszi üvegházban termelt primőrök!

Ha van rá lehetőségünk, vásároljunk bio, esetleg integrált gazdálkodásból származó árut! Saját kiskertünkben ne használjunk vegyszereket!

A vágott virágok nagy részét üvegházakban termesztik, igen sok növényvédő szer felhasználásával. A növényről könnyen a kezünkre kerülhetnek az egészségkárosító permetszerek.

A vágott virágok megfogása után mossunk kezet! Saját szaporítású cserepes növényeket ajándékozunk! Egyes szobanövények kedvező hatásúak a szoba levegőjére, hiszen képesek a szervezetre káros szerves illékony anyagokat megkötni.

A csapvízben megjelennek a mindenki által használt, a szervezetre hatást gyakorló anyagok, például a gyógyszermaradványok és a növényvédő szerek. A csomagolóanyagokból is kioldódhatnak kockázatos anyagok, a cumisüvegek anyaga magzatkárosító hatású biszfenol-A-t tartalmazhat, míg a PET-palackból mérgező antimon távozik. Az üdítőkben egyes adalékanyagok (aszorbinsav és Na-benzoát) reakciójának eredményeként rákkeltő benzol keletkezhet az ivóvízre meghatározott egészségügyi határérték feletti koncentrációban.

Ne szennyezzük a vízbázist, csak a szabályok maradéktalan betartásával használjunk vízszennyező hatású növényvédő szereket! A gondatlanul épített emésztőgödörrel önmagunkat mérgezzük.

A szervezetünknek nem hiányoznak a természetes alkotókat nélkülöző szénsavas üdítők, kerüljük őket!

Magyarországon a csapvíz minősége megfelel az EU-s határértékeknek.

Talán a gyógyszerek az egészségügyi szempontból legjobban vizsgált vegyi anyagok, ennek eredménye meg is látszik a betegtájékoztató lapokon. A mellékhatások felsorolása általában külön oldalt igényel, ezek fokozottan jelentkezhetnek több készítmény egyidejű szedése esetén. A gyógyszermaradványok a szervezetből kiürülve végső soron az élővízbe, innen pedig az ivóvízbe kerülhetnek. Leginkább a fogamzás és gyulladásgátlók válnak problematikus szennyezőanyaggá.

Az orvosok szerint a magyar lakosság túl sok gyógyszert fogyaszt. Igyekezzünk egészséges életmóddal megelőzni a betegségek kialakulását!

A lejárt gyógyszerek veszélyes hulladéknak minősülnek, így azokat a patikákban kell leadni.

A szobák levegőjében felhalmozódnak a káros gázok és más légszennyező részecskék. A dohányfüst több száz vegyi anyagot tartalmaz, ezek egy része rákkeltő. A különböző festékekből, ragasztókból, műanyagokból illékony vegyületek szabadulnak fel. A gáztűzhely (nitrogénoxidok) és a fénymásolók (ózon) szintén egészségkárosító gázokat juttatnak a levegőbe.

A beltéri levegő minőségét legegyszerűbben szellőztetéssel lehet javítani. Kedvező hatásúak a cserepes szobanövények. Kerüljük a légfrissítők használatát!

beltéri levegő

33

REACH – az EU új vegyi anyag szabályozása

A vegyi anyagok fenntarthatatlan, egészség-re és környezetre kockázatot jelentő használatához a hiányos szabályozások vezettek. A jelenlegi hazai és EU-s szabályozás megkülönbözteti az 1981 előtt piacra vitt „meglévő anyagokat” és az azóta bevezetett „új anyagokat”. Az újakat nagyon alaposan vizsgálják az egészségügyi és környezeti kockázatok szempontjából, ugyanakkor a régi, több mint 100 ezer anyagra nincs ilyen előírás. A szabályozás tehát kedvez a meglévő, nem vizsgált anyagok további használatának, hisz azokat olcsóbban és adminisztrációtól mentesen lehet használni. Emiatt 1981 óta csupán körülbelül háromezer új anyagot engedélyeztek.

Az Európai Unió 1998 óta dolgozik a vegyi anyag-politika reformján. Jelenleg ez a legfontosabb, egyben a legvitatottabb környezetvédelmi jellegű politikai folyamat. A jogszabály-tervezet a vegyi anyagok kezelésével kapcsolatos teljes szemléletváltást jelentené. A REACH (Registration, Evaluation and Authorisation of Chemicals, magyarul:

vegyi anyagok bejegyzése, értékelése és engedélyezése) célja, hogy a vegyi anyagokat forgalomba kerülésük előtt egészségügyi és környezetvédelmi szempontból ellenőrizzék. A legfontosabb változás, hogy a REACH alapján a hatóságok helyett a gyártók kötelessége lesz majd a vegyi anyagok biztonságosságának garantálása. Az új jogszabály célja az emberi egészség megóvásán túl a vegyipar versenyképességének fenntartása és innovatív képességének javítása, azaz, hogy az elavult káros anyagok helyett új, korszerűbb anyagokat fejlesszenek.

A REACH szerint a következő 11 évben bevizsgálják a leggyakrabban használt 30 000 anyagot és a legveszélyesebbeket betiltanák.

Az évi egy tonna feletti mennyiségben használt vegyi anyagokat a gyártónak illetve az importálónak részletesen meg kell vizsgáltatni; bizonyítania kell, hogy az adott anyag nem káros az egészségre, a környezetre. A REACH regisztrációs eljárása nem vonatkozik azokra az anyagokra, amelyek engedélyezését más törvények szabályozzák, pl. növényvédő szerek, élelmiszer adalékanyagok.

A rendszer koordinálására létrehozzák az Európai Vegyi Anyag Ügynökséget, amely értékeli a cégek által benyújtott adatokat, kiadja az engedélyeket, és nyilvánosságra hozza a bejegyzés során megismert adatokat. Az értékelés során az ügynökség ellenőrzi a beérkezett adatokat, továbbá bármilyen anyag esetén, ha erre megalapozott indokok van, esetleg gyanítható, hogy az anyag kockázatot jelent az emberi egészségre vagy a környezetre, további adatokat is kérhetnek. A civil szervezetek egyik fő követelése, hogy a cégek által benyújtott adatok 5 százalékát véletlenszerűen ellenőrizzék, a rendszer javítása és ellenőrizhetősége érdekében.

Valószínűleg a bejegyzésre kötelezett vegyi anyagok 80 százalékánál nem lesz szükség további intézkedésekre, kemikáliákat szabadon forgalmazhatják, ráadásul azok biztonságát is garantálni tudják majd a fogyasztóknak.

A különösen magas kockázatot jelentő anyagokat, amelyek komoly és visszafordíthatatlan hatást gyakorolnak az emberi egészségre és a környezetre (például rákkeltők), engedélyeztetni kell. Ha a gyártó garantálja, hogy az anyag használatából fakadó kockázat megfelelően

kezelhető, és „megfelelően ellenőrizhető”, akkor az anyag használatát engedélyezik. A civil szervezetek szerint nincs „megfelelő ellenőrzés”, hisz eddig is ez volt a helyzet, mégsem működött megfelelően a szabályozás.

Ha az anyag nem tartható megfelelő ellenőrzés alatt, az Európai Vegyi Anyag Ügynökség megvizsgálhatja, hogy az anyag használata társadalmi és gazdasági szempontból fontos-e, valamint vannak-e helyettesítő anyagok. Ha az anyag használata nem elengedhetetlen, akkor az anyag használatát korlátozzák.

A korlátozási eljárás részeként, mely az egész Európai Unióra kiterjed, feltételeket szabhatnak az anyag gyártására, felhasználására és forgalomba hozatalára vonatkozóan, sőt meg is tilthatják az anyag használatát.

a REACH költségei

A törvényjavaslat folyamatosan gyengül annak ellenére, hogy uniószerzte a REACH hatásait vizsgáló tanulmányok kimutatták, hogy nagyságrenddel nagyobb a várható haszon, mint a költségek. Az Európai Bizottság eredeti kalkulációja szerint a REACH költségei az EU-ban

2,3-4,8 milliárd Euróra tehető. Csak az egészségügyben a megtérülés viszont a következő 30 évben eléri az 50 milliárd Eurót. A 2005-ben a Gazdasági és Közlekedési illetve a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium felkérésére az ÖKO Rt. és több partnere által 2005-ben elkészült hazai tanulmány is ezt támasztotta alá. Hazánkban összességében a költségek tíz-nyolcvan milliárd forintra rúghatnak, míg a megtérülés több száz milliárdos nagyságrendű.

a peszticidek használata, problémái és engedélyezése

A peszticidek (növényvédőszer, biocidok) feladata a kártevők elpusztítása. A peszticidek funkciójuknál fogva mérgek, kivétel nélkül veszélyes vegyi anyagok. (Ellentétben a többi vegyi anyaggal, ahol ez csak káros mellékhatás.) A környezetszennyezés fogalmát a múlt század első felében egy komoly amerikai peszticid szennyezés kapcsán ismerték fel. Ezután számos peszticidról derült ki, hogy komolyan károsítja az emberi egészséget (DDT, lindán).

A XX. század elejétől folyamatosan növekvő peszticid használat a hatvanas-hetvenes

években tetőzött Magyarországon. A rendszerváltást követően egészen az ezredfordulóig folyamatosan csökkent a mezőgazdaságban felhasznált vegyszerek tonnában kifejezett mennyisége, 2000 óta azonban újra folyamatosan növekszik. Jelenleg a termelő és gazdasági szövetkezetek által művelt területek 95 százalékán végeznek gyomirtószeres, 44 százalékán gombaölőszeres és 35 százalékán rovarirtószeres kezelést.

2004-es adatok szerint körülbelül 400 peszticid hatóanyag engedélyezett hazánkban, melyből körülbelül 80-at azonnal be kellene tiltani, ugyanis ezekről bebizonyosodott, hogy károsak az emberi egészségre. A Növény és Talajvédelmi Központi Szolgálat és egyéb független mérések alapján tudni lehet, hogy hazánkban az élelmi szerekben akár egészségkárosító növényvédőszer-maradékok is lehetnek. A leggyakrabban szennyezett termékek a saláta, a csemegegyümölcs, az üvegházi paprika és a paradicsom.

a növényvédő szerek engedélyezése

Magyarországon növényvédő szert forgalmazni és felhasználni az '50-es évek óta csak

a mindenkori földművelési hatóság, az FVM által kiállított engedélyokirat birtokában lehet. (XXXV/2000 törvény a növényvédelemről), melyet további rendeletek egészítenek ki.

EU szabályozás: a 91/414-es direktíva

Az EU-csatlakozással átvettük az uniós engedélyezési rendszereket. Az unió 1993-tól felülvizsgálja és újraengedélyezi a hatóanyagokat, főként humán és környezeti kockázataik miatt. Az Európai Bizottság 2004-től több hatóanyagot betiltott, melyeket 2005 után csak akkor lehet megvásárolni, ha az adott ország erre speciális engedélyt kér, arra hivatkozva, hogy az anyag az országban "esszenciális", azaz nem tudják helyettesíteni megfelelő szerrel.

az Új EU szabályozás

Az Európai Bizottság 2006-ban átalakítja a növényvédőszer engedélyezést és két új jogszabályt tárgyal: a Peszticid tematikus stratégiát és a 91/414-es irányelv felülvizsgálatát.

Az 1991 óta érvényes rendszerhez képest az új rendszerben a tagországoknak minimális beleszólása lenne az engedélyezésbe, miközben több, a nagy cégeknek kedvező módosítás

lépne életbe. A civil szervezetek fő elvárása, hogy az új jogszabály írja elő a kötelező helyettesítést, azaz csak akkor lehessen egy adott ártalmas vegyi anyagot használni, ha nincs biztonságosabb alternatíva, és a veszélyes szer használata a társadalom szempontjából létfontosságú.

biocidok

A nem mezőgazdasági célra használt irtószerekre a fentiekől eltérő szabályozás vonatkozik (98/8/EK irányelv). Ezért aztán előfordulhat, hogy míg egyes hatóanyagokat a mezőgazdasági területeken nem lehet kijuttatni, illetve alkalmazásuk munkaegészségügyi várakozási időt ír elő, addig azok városi vagy háztartási rovarirtásra megkötések nélkül alkalmazhatók.

Mit tesz a Levegő Munkacsoport, hogy mérsékelje a vegyi anyagok használatának kockázatát?

A Levegő Munkacsoport 2003-ban kezdte meg vegyi anyag-kampányát a Magyar Természetvédők Szövetségével és a Greenpeace-szel, melyhez később a WWF Magyarország, a Nagycsaládosok Országos Egyesülete,

a Tudatos Vásárlók Egyesülete és a Fauna Állatvédő Egyesület is csatlakozott. Az Európai Unió vegyianyag-politikájának új jogszabálytervezetéről és annak magyar vonatkozásaival kapcsolatos kérdésekről sajtótájékoztatót tartottunk. Munkánk eredményeként, a tárcaközi REACH munkacsoportban a civil szervezetek képviselői szavazati joggal vehetnek részt.

Hazai kampányunk részeként előadásokat, sajtótájékoztatókat, konferenciákat és képzéseket tartottunk, kiadványokat és tanulmányokat jelentettünk meg. (www.levego.hu/konyvtar/olvasoterem.htm), melynek eredményeként a magyar Európai Parlamenti képviselők 2005 novemberében szinte kivétel nélkül egy erősebb vegyianyag-szabályozás mellett tették le voksukat.

A nemzetközi civil szervezetek által az elmúlt években megfogalmazott legfontosabb követelések:

A veszélyes anyagok használatának beszüntetése – csak akkor lehessen egy adott ártalmas vegyi anyagot használni, ha nincs biztonságosabb alternatíva és használatuk a társadalom szempontjából létfontosságú.

A regisztrációs eljárás szigorítása – ne csupán a 10 tonna felett gyártott mintegy 10 ezer, hanem az egy tonna felett gyártott közel 30 ezer anyag egészségügyi hatásait kelljen részletesen kivizsgálni, nyilvánossá téve az egészséggel és a környezettel kapcsolatos adatokat.

Független audit – biztosítani kell, hogy az ipartól származó információk független minőségbiztosítási eljáráson essenek át, és az összes bejegyzés legalább 5 %-át véletlenszerűen ellenőrizték az adatok minőségének garantálása érdekében.

Az importból származó termékek ellenőrzése – biztosítani kell, hogy az importból származó termékekben található vegyi anyagokra is érvényes legyen a rendszer. Ez a fogyasztók védelmét, valamint a piaci verseny egyenlőségét segíti elő.

A vegyi anyagokkal kapcsolatos információk közlése – a felhasználók, a kereskedők és a fogyasztók számára elég információt kell biztosítani ahhoz, hogy tudják, milyen vegyi anyagokat tartalmaz az adott termék, illetve, hogy megíthessék, milyen egészségügyi kockázatot jelent egyes termékek megvásárlása.

Kötelező adatmegosztás – Ezzel meg lehet akadályozni a párhuzamos állatkísérleteket és csökkenteni a REACH költségeit.

Párhuzamos állatkísérletek – A jelenleg érvényben lévő előírások szerint egy vegyi anyag teszteléséhez átlagban 156 állatot kell felhasználni, egyes nagy mennyiségben előállított anyagok esetén pedig ez a szám akár 1500-2000 is lehet, s mivel az alternatív kísérleti módszerek elfogadására tesztenként legalább két év szükséges, előreláthatóan állatok millióit kell majd az ügy érdekében felhasználni.

Szúnyogirtószerek – biocid kampány. A rovarirtószerek jellegüknél fogva mind erős mérgek, mégis hiányzik a rájuk vonatkozó egységes EU szabályozás. Előfordulhat, hogy olyan anyagokat árusítanak otthoni rovarirtásra, melyeket az Európai Unióban már rég kivontak a forgalomból.

A fentieket felismerve, a Levegő Munkacsoport több kampányt folytatott az egészségre ártalmas rovarirtási gyakorlatok ellen:

Többször tiltakoztunk a valószínűleg rákkeltő dichlorovos használata ellen, melyet Budapesten és több magyar város belterületén nyaranta szúnyogirtásra használnak. Ezt az anyagot lehetséges rákkeltőnek (IARC 2B) és mutagénnek minősítették, emiatt Dánia, Indonézia és Nagy Britannia már betiltotta. Ha ezt a szert

a termőföldön használják hasonló mennyiségben, akkor három napig senki sem mehet be a kezelt területre; a városokban azonban figyelemztetés nélkül szórják a délutáni órákban.

A rovarirtó szerek engedélyezésének visszaságai miatt a Levegő Munkacsoport úgy döntött, felméri a nagyobb boltokban, otthoni használatra árusított rovarirtószerek összetevőit. Négy boltban 92 terméket vizsgáltunk meg, melyek 45 hatóanyagot tartalmaztak. Találtunk hormonkárosító d-fenothrint; az idegrendszeret károsító metomilt; génkárosító deltametrint; rákkeltő allethrint, bioallethrint, esbiothrin, cipermetrint, tetrametrint, piperonil butoxidot illetve permethrint, melyet az EU növényvédőszerként betiltott; továbbá találtunk az USA-ban a lakásokban betiltott klórpirifoszt. A gyártók sokszor illatosítással igyekeznek fokozott használatra ösztönözni a vásárlókat. Hangsúlyosan tiltakoztunk az ellen is, hogy ezeket a szereket, mint ártalmatlan készítményeket folyamatosan reklámozzák a különböző médiákban.

A felmérés részletes eredményei olvashatóak, a http://www.levego.hu/kiadvany/vegianyag/bolti_rovarolok_sajto.pdf oldalon.

céljaink

A Tudatos Vásárlók Egyesületének (www.tve.hu) célja, hogy Magyarországon népszerűsítse és támogassa a környezettudatos vásárlói magatartást, az etikus (környezetileg és társadalmilag felelős) vásárlást és vállalati tevékenységet, a fenntartható fogyasztási és termelési mintákat, az ökoszociális piaci érzékenységet, illetve a vásárlók jogainak és kötelességeinek ismeretét.

Az Egyesület minél több embert kíván megnyerni annak a gondolatnak, hogy vásárlói döntéseit körültekintően, a szokásos ár-minőség szempont figyelembe vétele mellett olyan tényezőkre való tekintettel hozza meg, mint például az adott termék gyártójának környezeti, társadalmi eredményei, a termék ökológiai jellemzői, vagy hogy a termék milyen hatást gyakorol a fogyasztó egészségére.

A vásárlói magatartás befolyásolásával szeretnénk hozzájárulni ahhoz, hogy a társadalom és a környezet számára pozitív változások menjenek végbe a vállalati szféra működésében és a fogyasztói értékrendben. Meggyőződésünk ugyanis, hogy a vásárlói döntések elősegítik egy élhetőbb világ, és az ökológiailag fenntartható gazdaság kialakulását.

tevékenységeink

Céljainkat elsősorban ismeretterjesztéssel, a vállalatokra és a termékekre vonatkozó adatok, információk gyűjtésével és többek között az Interneten, a www.tudatosvasarolo.hu portálon történő közzétételével, cikkek, tanulmányok és könyvek (elsőként Naomi Klein: No logo c. alapvető művének magyar fordítása) megjelentetésével, a Tudatos Vásárló c. negyedéves magazin kiadásával, képzéssel, konferenciák és más figyelemfelkeltő akciók szervezésével érjük el.

a tudatosvasarolo.hu online magazin

A hasznos vásárlási tippek, biobolt címek, fogyasztóvédelmi tanácsok és érdekes cikkek, riportok mellett többek között az is kiderül, milyen fogyasztói akciókhoz csatlakozhatunk, mi a baj a gyermekeknek szóló reklámokkal vagy a génmódosított élelmiszerekkel. További információt kínál a könyv-, program- és a linkajánló is.

a Tudatos Vásárló című nyomtatott magazin

2004-ben indított tematikus magazinunk a fogyasztók ismereteit bővíti a termelés és a fogyasztás környezeti és társadalmi hatásairól.

A 2006-ban megjelenő számok témái: Ház-tartási vegyi anyagok, Idő, Zöldség-gyümölcs, Szupermarket.

tudatos vásárlói adatbázis

Az adatbázis keretében környezeti, társadalmi információkat kívánunk nyújtani a Magyarországon működő vállalatokról és márkáikról.

oktatás

A fenntartható, környezettudatos fogyasztás és a fogyasztóvédelem különféle témáiban rendszeresen tartunk órákat, foglalkozásokat tizenéveseknek, és képzéseket, konzultációt tanárainknak. A KÖVET-tel együttműködésben adtuk ki az UNEP (az ENSZ Környezetvédelmi Programja) youthXchange című, tizenéveseknek szóló, a felelős fogyasztásról szóló oktatási anyagát, amely tanárok és diákok számára ingyenes (írodánkban igényelhető).

A fentiek mellett rendszeresen végzünk szakértői munkát fenntartható fogyasztás témakörében; szemléletformáló tevékenységet folytatunk országos jelentőségű rendezvényeken (Föld Napja, Sziget, Kapolcs stb.), előadásokat tartunk különböző rendezvényeken. A média fo-

lyamatos érdeklődésének köszönhetően rendszeresen vagyunk láthatók, hallhatók, olvashatók országos és helyi érdeklődő médiumokban.

Kiterjedt nemzetközi kapcsolatrendszerünk teszi lehetővé, hogy a legjobb külföldi ötleteket, gyakorlatokat és szaktudást itthon is hasznosítsuk. Folyamatosan tartjuk a kapcsolatot a környező országokban hasonló céllal működő szervezetekkel, amelyek részvételével regionális találkozót, hálózatot szerveztünk (www.ceenetwork.org).

Munkatársaink közgazdászok, jogászok, egyetemi hallgatók, és egyre nő azoknak a száma, akik – támogató tagként, önkéntesként, magazinjaink olvasóiként – rokonszenveznek tevékenységünkkel.

elérhetőség

Tudatos Vásárlók Egyesülete:

web: www.tudatosvasarlo.hu, www.tve.hu
cím: 1027 Budapest, Bem rakpart 30., II/19
telefon: (1) 225-8136
fax: (1) 225-8136
e-mail: tve@tve.hu

kapcsolatok – linkek

A vegyi anyagok problematikájáról, a RE-ACH szabályozásról; a Magyar Természetvédők Szövetsége és a Levegő Munkacsoport közös honlapja:

<http://www.veggyireakcio.hu>

A Levegő Munkacsoport vegyi anyagokkal kapcsolatos tevékenységei, hírei:

<http://www.levego.hu/vegjianyag>

Légszennyezésről, környezetszennyezésről, szennyező anyagokról:

<http://www.tiszta.levego.hu>

civil szervezetek– kampány oldalak

A nemzetközi vegyi anyag kampány:

<http://www.chemicalreaction.hu>

partnereink honlapjai a témában

Magyar Természetvédők Szövetsége:

<http://www.mtvsh.hu/vallalat>

WWF Magyarország:

<http://www.wwf.hu/detox>

Tudatos Vásárlók Egyesülete:

<http://www.tve.hu>

A nemzetközi Greenpeace:

<http://www.greenpeace.org/international/campaigns/toxics>

A civilek összefogásából született, tudományos Nemzetközi Vegyi Titkárság honlapja:

<http://www.chemsec.org>

A környezet-egészségügyi kérdésekkel foglalkozó EPHA honlapja:

<http://www.env-health.org>

Az Európai Fogyasztóvédő Szövetség honlapja:

<http://www.beuc.org>

A környezetbarát egészségügyről:

<http://www.hcwh.org>

A kozmetikumok összetevőiről:

<http://www.ewg.org/reports/skindeep>

Vegy anyagok kívül-belül

<http://www.levego.hu/konyvtar/olvaso/vegianyag.htm>

Vegyszerek a vacsorában

www.levego.hu/konyvtar/olvaso/levego5.htm

Veszélyes HÁZasság

www.levego.hu/konyvtar/olvaso/hazassag.htm

Nem elég szellőztetni!

– A beltéri légszennyezésről

www.levego.hu/konyvtar/olvaso/legszenneyezes2.htm

Családban marad - a vegyi

anyagok egészségügyi

hatásai

www.levego.hu/konyvtar/olvaso/csalad.htm

Tiszta levegőt az utcákra!

www.levego.hu/konyvtar/olvaso/levegot_utcara.htm

von Au, Franziska:

Házi receptek minden betegségre

Magyar Könyvklub, Bp. 2003

Costain, Lyndel:

Szuper-tápanyagok kézikönyv

Mérték, Bp. 2005

Darvas Béla:

Virágot Oikosnak

L' Harmattan, Bp. 2000

Könczey Réka, S. Nagy

Andrea:

Zöldköznapi kalauz

Föld Napja Alapítvány, Bp.

(1. 2. 3. kiadások)

Mindell, Earl:

Gyógyfűvek bibliája

Glória kiadó Bp. 1999

Rápóti Jenő-Romváry

Vilmos:

Gyógyító növények

Medicina, Bp. 1980

Rózsa Sándor:

Testápoló kislexikon

Ökotárs Alapítvány, Bp. 2001

Then Mária:

Biokozmetikumok

gyógynövényei

TIT, Bp. 1989

Verzárné Petri Gizella,

Nyiredyné Mikita Klára,

Nyiredy Szabolcs:

Gyógynövények a

gyógyászatban

Medicina, Bp. 1984

Waniorek, Linda:

Természetes kozmetika

mindenkinek

Medicina, Bp. 1990

Levegő Munkacsoport
2006